

Visszapillantás a Lipcsei Vásárra

Jövőre lesz 800 éves a Lipcsei Vásár. Amikor a drezda-lipcsei betonúton robogott velünk a kényelmes, korszerű Ikarusz, azokra a szegedi honfitársaimra gondoltam, akik a lipcsei archívumok szerint már századokkal előbb felkeresték áruikkal a Lipcsei Vásárt. Azonban tessék összehasonlítani az akkori hosszú heteken át tartó utazást a maival!...

Nagy lömeg az Ikarusok körül

A technika kiállításán örömmel láttam a nagy tömeget a legújabb Ikarusz (311,556) buszok körül. Nagy érdeklődést váltott ki a Csepel D 344. sz. teherautó, amely 120 ezer kilométer utat tett meg és ebből 20 ezer kilométert afrikai, nagy részét sivatagos úton! Ikaruszaink, az erős verseny ellenére, változatlanul keresletnek és népszerűségnek örvendenek külföldön.

Nagy tömegben „nézetek magukat” a látogatók magyar gyártmányú ipari televízió adásban. A vasúton és egyéb nagy üzemekben a diszpécser szolgálatot teljesítő műszerek és szakemberek nagyszerű segítőtje ez a televízió, amely 2 kilométeres körzetben használható. Minden látogató meggyőződhet a készülék kiváló működéséről azáltal, hogy a felvett kamera elé állva magát láthatja a képernyőn.

A legnagyobb technikai csodák

Ha megkérdeznék tőlem, hogy mi volt a kiállítás újdonságai közt a két legnagyobb technikai csoda, akkor szerintem az egyik a teljesen automatizált szovjet szuperfoszfátgyár lenne! Itt az ember fizikai munkájára csak annyiban van szükség, hogy a gyártási folyamat elejéhez a szükséges nyersanyagot oda-, és a folyamat végén a kész terméket elszállítsa. Közben csak a gépek munkáját ellenőrző műszereket kell figyelni! Teljesítőképesség: évi százezer tonna

szuperfoszfát! A másik csodának tekintem a világon talán a legnagyobb teljesítményű sínen mozgó NDK 1000 emelődarut, amely »játékos könnyedséggel« emel ki és be egész hidakat vagy hidalkatrészeket!

Egyébként a kiállító vállalatoknak majdnem a fele kapitalista. Sok osztrák (pl. Vereinigte Stahlwerke) angol (pl. Company of Wales Limited) francia, svéd, dán vállalatok képviseltették magukat.

Százezer vendég — lakásokban

Az idei vásár nemcsak kiállítás, nemcsak gazdasági értekezlet, hanem a Kelet és Nyugat közti szívélyes, barátságos légkörű véleménycsere is volt, amely életünk minden fontos, politikai, gazdasági, kulturális területét átfogta.

A lipcsei lakosok egyébként százezer férőhelyet bocsátottak a vásári vendégek rendelkezésére saját lakásaikban!

Ha ezt a példát mi szegediek magyaros vendégszereztetünkkel követjük az ünnepi játékok idején, aligha lesz komoly probléma az elszállásolással! Én is egy ilyen családnál kaptam szállást, ahol a családfeleket, egyszerű munkásembereket, igen éles és érdekes véleménye volt a nyugat-berlini-NDK tárgyalások megszakadásáról és annak okairól. A karácsonyi egyezség nagyon rossz propagandát csinált Bonnban — mondta. A »borzalmas életet élő, éhező zónabeliek« ugyanis közel 1,5 millió nyugat-berlini láttaak vendégül, akik nemcsak ettek, hanem jól is laktak többször az »éhező zónában« és ezt el is mesélték visszatértük után! Nagy pofon volt Bonnban az is, hogy az engedélyeket kiállító 250 postaalkalmazott egytől egyig visszatért Nyugat-Berlinből!

A verebek lármája

Késő esténként a lipcsei főpályaudvar előtt a villa-

mosra várakozva sokan letűntek figyelmesek arra, hogy egy parányi park néhány fáján az autók, buszok zaját, a villamosok csilingelését felülmúlva éktelen lármával egy verebhad csiripelt... A várakozók olvassák az egyik ház tetején a villanyűjságot: »...Az idei Lipcsei Vásár közönsége nyomothangulatú, csendes — írja egy nyugat-német lap.« Lipcsei kiejtésről szól meg mellettem valaki: »Quatsch, hiszen még a verebek is éktelen zajjal csapnak vásárt az idei Lipcsei Vásáron!«

Patik István

Bulgária kereskedelméről

A bolgár kereskedelemi hálózatban 1962 végén 25 848 üzlet működött. Ebből 9785 élelmiszert, 1785 zöldséget és gyümölcsöt árusított. A vegyes üzletek száma 5568, a kioszkok száma 2318 volt, stb. Az országban 1000 lakosra 3,21 különféle üzlet jut (1,1 élelmiszerüzlet, 1,1 iparcikket árusító üzlet, 0,2 zöldségbolt, 0,7 vegyeskereskedés). Egy eladóra 310 vevő jut. A kereskedelmi hálózat évente 500–600 üzlettel bővül. Főleg az önkiszolgáló boltok száma növekszik. Például 1960 végén 157, 1962 végén pedig már 8470 önkiszolgáló bolt működött. Számuk jelenleg 9000 körül mozog. A forgalom mintegy 50 százaléka jut az önkiszolgáló boltokra.

Pályázati felhívás a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemre

Az MSZMP Csongrád megyei Bizottsága az 1964/65-ös tanévre felvételi pályázatot hirdet a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem következő tagozataira:

I. Hároméves tagozat, II. Kétéves szakosított tagozat, III. Üzemgazdaságtan ipari tagozat, IV. Kétéves művésztagozat.

I. Hároméves tagozat. Célja, hogy párt-, állami és tömegszervezeti funkcionáriusok, propagandisták, tudományos kutatók, orvosok, műszakiai, agrárszakemberek, jogászok, pedagógusok stb. marxista-leninista oktatását egyetemi színvonalon biztosítsa. A hallgatók az első tanítási évben filozófiát, a második évben politikai gazdaságtant, a harmadik évben a magyar és nemzetközi munkásmozgalom történetét tanulmányozzák.

A tantárgyakból félévenként vizsgáznak, a tanulmányi eredményekről, illetve az egyetem elvégzéséről bizonyítványt kapnak. Ennek törvényes elismerését 1988/1957. sz. kormányrendelet biztosítja.

Jelentkezhetnek azok akik: — Egyetemi, főiskolai, középiskolai végzettséggel vagy ennek megfelelő általános műveltséggel rendelkeznek, — megfelelő marxista-leninista előképzéssel bírnak, — más iskolának nem hallgatói és van a tanulmányuk folytatását engedélyező orvosi igazolásuk.

A hároméves tagozat hallgatói lehetnek, akik a fenti feltételekkel rendelkeznek és sikeres felvételi vizsgát tettek. Felvételi vizsga anyaga: A marxizmus—leninizmus alapjai című tankönyv egyes fejezetei.

Jelentkezni lehet a szegedi, hódmezővásárhelyi, mátkói, szentesi tagozatokra. II. Kétéves szakosított tagozat. Jelentkezni lehet: filozófia, politikai gazdaságtan, nemzetközi munkásmozgalom tagozatokra.

A szakosított tagozat célja, hogy felsőfokú ismereteket nyújtson — párt tömegszervezeti, gazdasági, állami vezetőknek, továbbá, hogy a filozófia, a politikai gazdaságtan és a nemzetközi munkásmozgalom oktatásra felsőfokú pártpropagandistákat képezzen.

A tanulmányi idő alatt a hallgatók félévenként vizsgáznak, tanulmányaik befejeztével a 17/1963. korm. sz. rendeletnek megfelelően államvizsgát tehetnek. Az államvizsgák letételével a hallgatók főiskolai érvényű oklevelet kapnak.

Felvételekre jelentkezhetnek: — akik elvégezték az esti egyetem hároméves, illetve kétéves művészeti tagozatát, vagy a központi egyéves pártiskolát és azok, akik ezeknek megfelelő előképzéssel rendelkeznek.

— más iskolának nem hallgatói és a tanulmányok foly-

tatását engedélyező orvosi igazolással rendelkeznek.

— a szakosított tanfolyam hallgatói lehetnek, akik a fenti feltételekkel rendelkeznek és sikeres felvételi vizsgát tettek.

A felvételi vizsga anyaga: A választott szakágnak megfelelő hároméves tagozati tananyag.

III. Kétéves üzemgazdaságtan.

Jelentkezni lehet: ipari tagozatra. Célja, hogy üzemgazdaságtani és általános szakmai kérdésekben felsőfokú ismereteket nyújtson gazdasági, műszaki vezetőknek, valamint azoknak, akiknek beosztása, munkája megköveteli a felsőfokú gazdasági ismeretek elsajátítását.

Üzemgazdaságtanra jelentkezők írásbeli vizsgát is tesznek, a többi felvételi feltétel azonos a szakosított tagozaton előírt feltételekkel.

Az üzemgazdaságtan kihegyezett tagozata az új tanévtől Hódmezővásárhelyen is működik.

IV. Kétéves művésztagozat. Célja, hogy a művészeti dolgozók (írók, művészek, rendezők, dramaturgok, képzőművészek, zeneművészek stb.) a különböző művészeti ágak oktatói részére filozófiai, esztétikai tudományos ismereteket nyújtson.

A hallgatók két év alatt dialektikus és történelmi materializmust, illetve marxista-esztétikát tanulnak. A tantárgyakból félévenként kell vizsgálni.

A művészeti tagozat felvételi feltételei azonosak a hároméves tagozaton előírt feltételekkel. A jelentkezők felvétele a felvételi bizottság döntése alapján történik.

Az esti egyetem minden tagozatán a tanév szeptember 7-től június 30-ig tart. Hetenként, illetve kéthetenként meghatározott napon, előadás valamint osztályfoglalkozás van, amelyen a részvétel kötelező.

Valamennyi tagozatra, párttonkivüliek is kérhetik felvételüket.

A pályázatot az MSZMP Csongrád megyei Bizottsága Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemére, a szentesi, a mátkói, a hódmezővásárhelyi kihelyezett tagozatokra kell beküldeni 1964. április 20-ig.

A jelentkezés az egyetem által kibocsátott kérdőíven történik, beszerezhető az illetékes járási, városi pártbizottságokon és az esti egyetemen. (Ugyanitt a jelentkezők a felvételi vizsgával kapcsolatban részletes felvilágosítást kaphatnak.)

A jelentkezés március 16-tól április 15-ig történik.

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT CSONGRÁD MEGYEI BIZOTTSÁGA

Szegedre március 22-én ért el a proletárforradalom híre. Az új hatalom — támaszkodva a munkásnácis erejére — végrehajtotta a szükséges személyi és szervezeti változtatásokat, és lelkesen munkához látott. A proletárdiktatúra sodró, boldog mámorában senki sem vette észre, hogy a francia imperialista hatalom jelenlévő katonai egységeiben már benne rejlik a szomorú közeljövő. Pedig egy intő jel már az első napon figyelmeztetett volna. A proletárdiktatúra kikiáltását a vezetők és a tömegek egyaránt úgy értelmezték, hogy a francia imperialistáknak többé semmi keresnivalójuk nincs a városban. Neuberger Frigyes, aki a proletárdiktatúra után is a város katonai parancsnoka maradt, még március 22-én elfogató parancsot adott ki a francia tisztek ellen; március 23-án levélben szólította föl a francia városparancsnokot csapatainak Szegedről való kivonására. Még 22-én kommunista katonák és a munkások fegyveres osztagai akciókba kezdtek a francia csapatok ellen. Lefegyverezték a rókusi állomás őrségét, de az orosz misszió fogságban levő tagjainak a Csillagbörtönből való kiszabadítása már nem járt sikerrel, sőt a francia géppuskatűz újabb áldozatot követelt: Fogas Imréné Balogh Etelt március 25-én a szegedi munkásság mint a diktatúra első mártírját ünnepélyesen temette el. Az ő koporsójánál is Hollós mondotta a gyászbeszédet. Az eset azonban már rádöbbenhetne volna a direktóriumot, hogy a franciák jelenléte csak korlátozott lehetőségeket ad a proletárdiktatúra

funkcióinak teljesítésére. A március 22-i magyar-francia összecsapás már előre vetítette az öt nappal később bekövetkező árnyékát.

Március 23-án érkezett a városba Betrix ezredes, az újonnan kinevezett francia városkormányzó és megkezdte tevékenységét. Ő maga radikális párti volt, de tevékenységét nem annyira egyéni meggyőződése, mint inkább a francia kormány mindenkori politikai vonala szabta meg. A francia csapatokat napok alatt megerősítették a városban, s közben Betrix naponta újabb tárgyalásokat kezdeményezett a direktóriummal, hogy rávegye a hatalomnak a polgári vezetők megadását való visszaadására. Neuberger Frigyes elfogatta, majd kitiltotta a városból. Ezután március 26-án átadta a direktóriumnak nyolc pontból álló ultimátumát. Ebben 2500 puskát és 15 gépfegyvert átadását követelte; csupán 1300 főnyi magyar katonaságot engedélyezett; minden fegyveres csoportosulást szétveréssel, egyedül menő fegyveres katonák agyonlövésével fenyegetett; fegyvertelen gyülekelet utcákon, tereken engedélyhez kötött; a röpiratok terjesztőinek letartóztatását helyezte kilátásba, s megtiltotta a francia csapatmozdulatok ellenőrzését. A direktórium a MÁV üzletvezetőség táviróján kapcsolatba került a hadügyi népbiztossággal és miután Szántó Béla helyettes népbiztostól azt az utasítást kapta, hogy a fegyvereket meg kell menteni a Vörös Hadsereg számára, azonnal vagonba rakták a föllelhető összes hadianyagot, fegyvereket, katonaruhákat s bár a franciák kinevelése alapján rajtuk ütöttek, kocsikkal a megmentett hadianyag egy részét sikerült eljuttatniuk Szeged-Felsőfőnyára. Ugyanakkor a direktórium a forradalmi intéző bizottság elé tárta a helyzetet, s mivel egyrészt tudta, hogy a történetek után a franciák megtorlását tartania kell, továbbá, hogy a városban a tanácsköztársaság kormányának rendelkezéseit csak korlátozva tudja végrehajtani, úgy döntött, hogy eltávozik a városból. Március 27-én hajnalban a direktórium, a forradalmi intéző bizottság számos tagja, és sok munkás és katonaság — Gaál Endre számfutása szerint mintegy ezer ember — elhagyta a várost. Előbb Kiskunfélegyházán, majd április 16-tól a proletárdiktatúra bukásáig Szeged-Felsőfőnyán (a mai Balástyán) a Kisteleke alá nyúló szegedi tanyavilág franciák által meg nem szállított részéből Szeged-Külváros néven megalakított közigazgatási egység hatóságaként működött.

Nem tisztázott még, hogy a Szegeden maradtakból álló ún. második direktóriumot — tagjai Ábrahám Mátyás, Lencz Géza és Olejnyik József voltak — az eltávozott forradalmi bizottság bízta-e meg — mint Tonelli mondja —, vagy önmaguktól alakult, mint Gaál Endre megfogalmazása sejteti, vagy pedig — amint az egyetlen élő tagja, Lencz Géza kéziratos emlékeztetéseiben vallja — a munkásnácis városban maradt tagjai választották meg. Mindenesetre Lencz elmondja, hogy még 27-én délelőtt érték küldte Betrix ezredes tolmácsát, Tarján József főhadnagyt, majd amikor megjelentek nála, előlított — és a szintén jelenlevő Tabódy Zsolt előtt — kijelentette, hogy neki Párizsból parancsa van a március 21-e előtti helyzet visszaállítására. Ha tehát az új direktórium nem hajlandó neki ebben segíteni, akkor átveszi a közigazgatást, elvágja a város vasúti és telefonvonalát, és elszakítja Szegedet az ország többi részétől. Lenczék nem voltak hajlandók. Ezután kérte Betrix magához a város március 21-e előtti vezetőit, Dettérét, Somogyit és Temesváry Géza helyettes rendőrfőkapitányt. Hogy itt mi történt, azt nem tudjuk; tény, hogy Dettérék — ha a munkásnácis is beleegyeznek — vállalták a város vezetését. A munkásnácis aznap esti ülésén Dettre többek között ezeket mondotta: „Újból kijelentem, amit a belügyi népbiztos elvtársnak is megüzentem, hogy csak akkor vállalkozom, ha a munkásság bízik bennem, mert csak ez esetben tudom a munkásság erejével győzelemre juttatni a munkásság igazságát. Oriási felelősséggel tartozom a franciáknak, a város népének, a proletáriátusnak és a történelemnek. De nem vállalhatok felelősséget életemmel és presztízsémmel, ha nincs önálló cselekvési jogom, mert nem bíznak bennem. A helyzet az, hogy választanom kell a proletárdiktatúra vagy a francia diktatúra közt. Mi harmán fogadjuk, hogy megmentjük a proletárdiktatúrától, ami megmenthető. Ha mi erre nem vállalkozhatunk, akkor következik a francia diktatúra... Lehet, hogy lesznek olyan intézkedéseink, amelyek nem jelentik majd a kormányzótanács rendelkezésének 100 százalékos beteljesülését, ennek azonban nem az lesz a magyarázata, hogy engedményeket teszünk a burzsoáziának, hanem az a belátás, hogy nem vagyunk a magunk urai.” A munkásnácis Mindenkihez! címmel proklamációt fogalmazott, melyet a másnapi, március 28-i lapok közöltek: „A proletárdiktatúra — mondja a munkásnácis felhívása — az egész országban és Szegeden is továbbra teljes érvényben marad.

(Folytatjuk)

* A Tanácsköztársaság Kikiáltásának 45. évfordulója alkalmából folytatásokban közöljük a szerző „Juhász Gyula a forradalmakban” című, megjelenés előtt álló könyvének azt a részletét, amely a proletárforradalom sokat vitatott sajátos szegedi kérdéseivel és korszakával kapcsolatban új kutatások eredményeit közli. A történelmi események teljes rekonstrukciója és megnyugtató értékelése még sok kortársi vallomást és történetírói kutatómunkát tesz szükségessé. Ehhez kívánunk hozzájárulni cikksorozatunkkal is.

Folyóirat az oktató-nevelő munka színvonalának emeléséért

MÓDSZERTANI közlemények címmel 4. évfolyamába lépett a Szegedi Tanárképző Főiskola Szakszervezeti Bizottságának gondozásában megjelenő folyóirat. Az általános iskolai oktató-nevelő folyóirat. Az általános iskolai oktató-nevelő munka színvonalának emeléséhez kíván segítséget nyújtani a módszertani lap. Elindítása 1961-ben azokkal a feladatokkal függött össze, melyeket az általános iskolai reform során a pedagógusoknak meg kell oldaniuk. A reformtörvények, melyek a szocializmus felépítésével kapcsolatos oktatási és nevelési feladatokat tartalmazták, csak abban az esetben valósulhatnak meg, ha a pedagógusok a nevelés céljának világos tudata mellett megfelelő elméleti és módszertani felkészültséggel rendelkeznek. Az általános iskolában tanító pedagógusok számára ezért nyújt igen hasznos segítséget a Módszertani Közlemények, mert az általános iskolát egységes eszéként felfogva, mondanivalóját az általános iskola egészére koncentrálva nyújt elméleti és gyakorlati segítséget olvasóinak.

AZ ELMÉLET és gyakorlat összekapcsolása megfelelő módszertani eljárások útján, különböző tantárgyak óraelemzéseinek kapcsán, az oktatás és nevelés egységének szemléletes bemutatása, a jellemzői a módszertani lap cikkeinek és tanulmányainak.

Ez a magyarázata annak, hogy közkedvelté vált a

pedagógusok között, s egyes példányszámait Szeged és a megye határain túl eljutnak az ország minden részébe.

A Köznevelésben, a Művelődésügyi Minisztérium folyóiratainak múlt év októberi számában, mint a „vidéki-lapok között legmagasabb folyóiratot” értékelték a Módszertani Közleményeket, „melyben megjelenő módszertani cikkek aktualitásáról alig lehet vitatkozni”.

A folyóirat szerkesztő bizottsága legutóbbi ülésén összegezte az eddig megjelent cikkekkal és tanulmányokkal kapcsolatos véleményeket és elsődlegesen a folyóirat olvasóinak igényeit figyelembe véve határozta meg az 1964-ben megjelenésre kerülő öt szám szerkesztési elveit. Ami a folyóirat írói gárdáját illeti, már az elmúlt években is egyre több szegedi és Csongrád megye számos iskolájában tanító pedagógus kapcsolódott be a lap munkájába, számolt be kísérletező munkájáról, hasznos tapasztalatairól. Igen jó lenne, ha minél több pedagógus kihasználná azt a publikációs lehetőséget, amit a folyóirat biztosít.

A MEGYE, SZEGED város művelődésügyi szervei és szakszervezeti bizottságai jelentős segítséget nyújtanak a folyóiratnak, felismerve a Módszertani Közlemények jelentőségét a pedagógusok továbbképzésében, az általános iskolákban folyó oktató-nevelő munka színvonalának emelésében.

R. B.